

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)
SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **A. Ł.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 listopada 2021 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 listopada 2018 r., sygn. akt II AKa (...),

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt III K (...),

- 1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciąża Skarb Państwa wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji.**

UZASADNIENIE

A. Ł. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 marca 2011 r., sygn. akt XVI K 137/09:
 - za czyn z art. 148 § 1 k.k., popełniony dniu 21 listopada 2007 r. na karę 15 lat pozbawienia wolności,

- za czyn z art. 279 § 1 k.k., popełniony w dniu 22 listopada 2007 r. na karę roku pozbawienia wolności,
 - za czyn z art. 233 § 1 k.k., popełniony w dniu 29 czerwca 2007 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1 – 5 wyroku). W pkt. 6 wymierzono A. Ł. karę łączną 15 lat pozbawienia wolności. Wyrokiem z dnia 15 września 2011 r., sygn. akt II AKa 271/11, Sąd Apelacyjny w (...) zmodyfikował ww. wyrok m.in. w ten sposób, że wymierzył skazanemu karę 25 lat pozbawienia wolności za czyn z art. 148 § 1 k.k., zaś karę za czyn z art. 279 § 1 k.k. podwyższył do 4 lat pozbawienia wolności. Ponadto uchylił orzeczenie o karze łącznej i orzekł wobec A. Ł. karę łączną 25 lat pozbawienia wolności, zastrzegając na podstawie art. 77 § 2 k.k., iż może on skorzystać z warunkowego przedterminowego zwolnienia nie wcześniej niż po odbyciu 20 lat orzeczonej mu kary pozbawienia wolności (pkt 1). W pkt. 2 Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie.
2. Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. akt III K 148/10, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 marca 2015 r., sygn. akt II AKa 126/14, za czyn z art. 148 § 1 k.k., popełniony w dniu 16 listopada 1991 r. na karę 25 lat pozbawienia wolności.
- Sąd Okręgowy w K. wyrokiem łącznym z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt (...), rozwiązał orzeczenie o karze łącznej 25 lat pozbawienia wolności zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 września 2011 r., sygn. akt II AKa 271/11, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 marca 2011 r., sygn. akt XVI K 137/09 (pkt I). W pkt. II Sąd Okręgowy, na mocy art. 85 k.k. i art. 88 k.k., w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r., przy zastosowaniu art. 19 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), połączył kary orzeczone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 marca 2011 r., sygn. akt XVI K 137/09, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 września 2011 r., sygn. akt II AKa 271/11, oraz wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. akt III K 148/10, utrzymanym w mocy przez Sąd Apelacyjny w (...) i orzekł wobec skazanego A. Ł. karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności. Na zasadzie art. 577 k.p.k., rozstrzygnięto w przedmiocie zaliczeń okresów odbytych kar na poczet

orzeczonej kary łącznej (pkt III). W pkt. IV wyroku Sąd I instancji w pozostałym zakresie wyroki podlegające łączeniu pozostawił do odrębnego wykonania.

Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu apelacji obrońcy A. Ł., wyrokiem z dnia 26 listopada 2018 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił pkt II zaskarżonego wyroku w ten sposób, że na mocy art. 4 § 1 k.k. i art. 67 § 1 i art. 68 § 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Dz. U. z dnia 14 maja 1969 r.) w wersji obowiązującej na dzień 16 listopada 1991 r., połączył kary: 25 lat pozbawienia wolności, 4 lat pozbawienia wolności i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 marca 2011 roku, sygn. akt XVI K 137/09, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 września 2011 r., sygn. akt II AKa 271/11, oraz karę 25 lat pozbawienia wolności wymierzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. akt III K 148/10, i orzekł wobec skazanego A. Ł. karę łączną 25 lat pozbawienia wolności (pkt I). W pkt II wyroku Sąd odwoławczy w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego złożył Prokurator Generalny i zarzucił mu:

„I. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego - art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 67 § 1 i art. 68 § 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 roku Kodeks Kamy (Dz. U. z dnia 14 maja 1969 roku), polegające na niezasadnym zastosowaniu tych przepisów, w następstwie błędnego uznania, że w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego wobec skazanego A. Ł., bezwzględnie winny znaleźć zastosowanie, jako względniejsze, przepisy ustawy obowiązujące w dacie popełnienia przez ww. pierwszego z pozostających w zbiegu przestępstw, podczas gdy podstawę wymiaru kary łącznej winny stanowić przepisy art. 85 i art. 88 k.k., obowiązujące w dacie popełnienia kolejnych przestępstw, w brzmieniu przed dniem 1 lipca 2015 roku, co w konsekwencji doprowadziło do nieuprawnionej zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie wobec A. Ł. kary łącznej 25 lat pozbawienia wolności, w miejsce orzeczonej w wyroku Sądu Okręgowego kary dożywotniego pozbawienia wolności;

II. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art.

458 k.p.k., polegające na tym, iż Sąd Apelacyjny dokonując istotnej zmiany wyroku łącznego Sądu I instancji, nie wskazał w należyty sposób przesłanek zajętego stanowiska i w istocie nie przedstawił żadnej argumentacji na poparcie wyrażonego poglądu, że podstawę wymierzenia wobec skazanego A. Ł. kary łącznej winien stanowić art. 68 § 1 d.k.k., a nie jak uznał to Sąd I instancji - art. 88 k.k.”

W związku z podniesionymi zarzutami Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację obrońca skazanego wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna. Pomimo takiej formuły oddalenia kasacji na rozprawie, Sąd Najwyższy zdecydował o sporządzeniu pisemnych motywów tego rozstrzygnięcia.

Zgodnie z wymogiem ustawowym wyrażonym w art. 523 § 1 k.p.k., bez względu na podmiot wnoszący kasację, jej skuteczność jest uzależniona od wykazania rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Takim rażącym naruszeniem prawa nie jest dotknięty wyrok Sądu Apelacyjnego w (...). Nie można bowiem uznać, że rażącym naruszeniem prawa jest dokonanie takiej wykładni art. 4 § 1 k.k., która jest zgodna z jego rozumieniem i sposobem stosowania dominującym w dotychczasowym orzecznictwie i dodatkowo odpowiada funkcji gwarancyjnej prawa karnego. Powołanie się na pogląd doktryny wskazujący na dopuszczalność odmiennego sposobu stosowania reguły *lex mitior* oraz odosobnione orzeczenie, w którym przeprowadzono w konkretnej sprawie, na gruncie innego stanu prawnego, odmienną wykładnię art. 2 § 1 k.k. z 1969 r. (będącego odpowiednikiem obowiązującego obecnie art. 4 § 1 k.k.), nie stanowi wykazania, że Sąd Apelacyjny w (...) dopuścił się rażącego naruszenia prawa wskazanego w pierwszym zarzucie kasacji.

Prokurator Generalny w uzasadnieniu kasacji przyznaje, że wobec materialnego charakteru norm regulujących orzekanie o karze łącznej, art. 4 § 1 k.k. może mieć zastosowanie przy wydawaniu wyroku łącznego (s. 11 kasacji). Z

drugiej strony wskazuje, że instytucja wyroku łącznego ze swej natury „odrywa się od czynu sprawcy i pozostaje powiązana z działalnością wymiaru sprawiedliwości [...] jej celem jest podsumowanie działalności danego sprawcy, a następnie wymierzenie jednej sprawiedliwej kary na podstawie kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa i z tego powodu jest ona zaliczana do instytucji działających na pograniczu wymiaru kary i wykonania kary.” (s. 12 kasacji). W kasacji Prokurator Generalny powołuje się ponadto na orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego odnoszące się do instytucji przedawnienia karalności oraz dopuszczalności odstąpienia od stosowania zasady *lex mitior* w odniesieniu do instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia od odbycia reszty kary pozbawienia wolności.

Jest rzeczą oczywistą, że wszelkie zawarte w nadzwyczajnym środku zaskarżenia odwołania do orzeczeń Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego dotyczących stosowania art. 4 § 1 k.k. do instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia czy przedawnienia karalności czynu zabronionego nie mogą odnosić się do kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym i wobec tego nie stanowią relewantnych argumentów na poparcie kasacji. Co do warunkowego przedterminowego zwolnienia zarówno Trybunał Konstytucyjny, jak i Sąd Najwyższy uznały, że jest to instytucja dotycząca etapu wykonania kary, a nie jej wymierzania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 1999 r., I KZP 15/98, OSNKW 1999, z. 1-2, poz. 1; wyrok TK z dnia 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK – A 2000, z. 5, poz. 144). Z kolei przedawnienie karalności czynu zabronionego uznano za instytucję realizowania polityki karnej. Wobec tego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że retroaktywnie działające przedłużenie okresów przedawnienia nie jest objęte zakresem zastosowania gwarancyjnej zasady *lex severior poenali retro non agit* (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2008 r., P 32/06, OTK – A 2008, z. 8, poz. 138). Orzekanie kary łącznej w wyroku łącznym, choć jest specyficznym rodzajem postępowania po uprawomocnieniu się wyroku, odbywa się na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego, a nie Kodeksu karnego wykonawczego, a co ważniejsze – z uwagi na charakter unormowań art. 85 i n. Kodeksu karnego (zwłaszcza w stanie prawnym obowiązującym tak pod rządami Kodeksu karnego z 1969 r., jak i

wynikającym z przepisów aktualnego Kodeksu karnego) jest immanentnie związane z rozstrzygnięciem w przedmiocie odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstw w zakresie określenia odpowiedniej reakcji państwa na popełnione czyny zabronione; orzekanie kary łącznej w wyroku łącznym pozostaje nadal orzekaniem w przedmiocie wymiaru kary, niezależnie od tego, że jest oderwane czasowo od rozstrzygnięcia w przedmiocie winy oskarżonego.

Nie może budzić wątpliwości, że art. 4 § 1 k.k. znajduje zastosowanie do orzekania kary łącznej zarówno w wyroku skazującym, jak i w wyroku łącznym. Wymierzenie kary łącznej w wyroku łącznym stanowi nic innego jak wyznaczenie tej represji karnej, którą będzie ostatecznie musiał ponieść skazany za swoje czyny. Obowiązek stosowania art. 4 § 1 k.k. w razie wymierzania kary łącznej w wyroku łącznym potwierdził sam ustawodawca, skoro zmieniając w 2015 r. kształt normatywny instytucji kary łącznej i wyroku łącznego wprowadził jednoznaczna normę intertemporalną w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396). Przepis ten wyłączył zastosowanie art. 4 § 1 k.k. i w rezultacie stosowanie ustawy nowej do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem jej wejścia w życie z tym, że owo wyłączenie nie obejmowało wypadków, w których zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem już po tym dniu. Takie ograniczenie zakresu stosowania art. 4 § 1 k.k. nie byłoby konieczne (ani nawet możliwe) dla zrealizowania celów ustawodawcy, gdyby do orzekania kary łącznej w wyroku łącznym nie znajdował zastosowania wspomniany art. 4 § 1 k.k. Tak więc, przeciwko stanowisku Prokuratora Generalnego przemawiają także zasada racjonalnego ustawodawcy i zakazu wykładni *per non est*.

Podobny zabieg legislacyjny zastosowano przy kolejnej zmianie normatywnej instytucji kary łącznej zawartej w tzw. „ustawie covidowej”. W art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. z 2020 r., poz. 1086) także przewidziano częściowe wyłączenie stosowania art. 4 § 1 k.k. w odniesieniu do orzekania kary łącznej w wyroku łącznym, (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21

października 2021 r., I KZP 2/21). Ponownie trzeba zatem podkreślić, że skoro do ograniczenia stosowania przepisu art. 4 § 1 k.k. do kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym konieczna jest interwencja ustawodawcy, to nie ma wątpliwości, że w braku takiej interwencji reguła z art. 4 § 1 k.k. znajduje pełne zastosowanie przy orzekaniu tej kary także w wyroku łącznym.

Powołując się na orzeczenie TK dotyczące art. 19 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (wyrok z dnia 4 lipca 2018 r., K 16/16, OTK – A 2018/52), Autor kasacji jedynie potwierdził pogląd niekwestionowany, a mianowicie, że dopuszczalne jest ustawowe ograniczenie stosowania reguły *lex mitior* do kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym. Ma rację Prokurator Generalny, że kara łączna nie jest „instytucją konstytucyjną”, toteż, jak stwierdza Trybunał Konstytucyjny, ustawa ani nie przewiduje obowiązku jej stosowania przez ustawodawcę, ani – tym bardziej – nie ujmuje jej w kategoriach prawa podmiotowego. Ustawodawca dysponuje więc w tym obszarze stosunkowo dużą swobodą regulacyjną, zarówno co do wprowadzenia tej instytucji, jak i jej uregulowania (por. punkt 5.8. uzasadnienia wyroku TK w sprawie K 16/16). Tych argumentów użył Trybunał Konstytucyjny dla poparcia tezy, że ustawowe ograniczenie działania reguły *lex mitior* w stosunku do kary łącznej orzekanej wyrokiem łącznym nie naruszyło art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Wbrew sugestiom zawartym w kasacji, zaprezentowane stanowisko jedynie potwierdza, że bez wprowadzenia ustawowego ograniczenia art. 4 § 1 k.k., znajduje on pełne zastosowanie do tej kary. Taką konkluzja wspiera także uzasadnienie wyroku TK z dnia 18 kwietnia 2019 r. (K 14/17, OTK – A 2019, poz. 18).

Aprobując w kasacji orzekanie o karze łącznej w wyroku łącznym przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., jej Autor wskazuje jednak, że nie jest konieczne stosowanie tego przepisu w sposób bezwzględny. Twierdzi mianowicie, że punktem odniesienia dla oceny „względności” ustawy powinien być wyłącznie czas popełnienia drugiego czynu zabronionego oraz czas orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym. Jak już wspomniano, na poparcie tej tezy powołano się w kasacji na pogląd jednego przedstawiciela doktryny oraz orzeczenie Sądu Najwyższego z 1995 r., wydane na gruncie przepisów Kodeksu karnego z 1969 r. i dotyczące

orzekania kary łącznej grzywny w wyroku skazującym. W ocenie Autora kasacji o możliwości „względnej” stosowania art. 4 § 1 k.k. świadczyć ma także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 grudnia 2012 r. (II AKa 226/12). Analiza tego judykatu nie pozostawia wątpliwości, że w kasacji wywiedziono z niego błędne wnioski. Sąd Apelacyjny w Białymstoku stwierdził w nim jednoznacznie, że art. 88 k.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 86 § 1 i art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania tego wyroku. Przepis art. 88 k.k., obowiązujący w niezmienionej postaci od dnia wejścia w życie Kodeksu karnego z 1997 r., ustanawia po prostu odrębną regułę łączenia kar za pozostające w zbiegu przestępstwa, jeżeli jedną z tych kar jest kara 25 lat pozbawienia wolności lub kara dożywotniego pozbawienia wolności. Słusznie zatem Sąd Apelacyjny w Białymstoku wskazał na inną płaszczyznę badania względności ustawy przy zastosowaniu tego przepisu, co trafnie podkreślił Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku. Orzeczenie to potwierdza jedynie, że ustawodawca ma stosunkowo dużą swobodę przy regulowaniu kwestii kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym, czemu dał wyraz regulując odrębnie, inaczej niż to wynika z zasady ogólnej wyrażonej w art. 86 k.k., wymierzanie kary łącznej przy łączeniu kary 25 lat pozbawienia wolności oraz innych kar pozbawienia wolności orzeczonych za zbiegające się przestępstwa. Podsumowując, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku nie wspiera tezy o możliwości odejścia od stosowania art. 4 § 1 k.k. w sposób przyjęty w zaskarżonym kasacją wyroku.

W kasacji jej Autor argumentuje, że w rozpatrywanej sprawie należało zastosować art. 88 k.k. obowiązujący w dacie popełnienia drugiego zabójstwa i w dacie orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym. Zdaniem Autora kasacji zastosowanie oceny względności ustawy z perspektywy czasu popełnienia drugiej chronologicznie zbrodni pozwalało odstąpić od stosowania w sprawie art. 67 § 1 i art. 68 § 2 k.k. z 1969 r. (czyli przepisów obowiązujących w dacie popełnienia pierwszego zabójstwa), które były względniejsze dla skazanego. Wspomniany art. 68 § 2 d.k.k., zarówno w 1991 r. (czyli w czasie popełnienia pierwszego zabójstwa), jak i po wprowadzeniu do Kodeksu karnego z 1969 r. kary dożywotniego pozbawienia wolności w 1995 r., nie przewidywał możliwości orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności w razie zbiegu dwóch kar 25 lat pozbawienia

wolności. Zatem w Kodeksie karnym z 1969 r. nie było odpowiednika obecnie obowiązującego art. 88 *in fine* k.k., pomimo tego, że od 1995 r. Kodeks ten zawierał w katalogu kar karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Wskazany w kasacji sposób stosowania art. 4 § 1 k.k. do kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym nie znajduje oparcia w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych. Co więcej, jest on trudny do pogodzenia z jednoznacznym brzmieniem tego przepisu, który „względność” ustawy wprost odnosi do ustawy obowiązującej poprzednio, poczynwszy od stanu prawnego obowiązującego w „czasie popełnienia przestępstwa”. Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że „Sąd stosując w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego unormowanie z art. 4 § 1 k.k., powinien, ustalając, która z ustaw jest względniejsza dla sprawcy, porównać stan normatywny z dnia orzekania oraz stan normatywny z czasu popełnienia każdego z przestępstw pozostających w realnym zbiegu” (uzasadnienie uchwały składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 13/13, OSNKW 2013, z. 12, poz. 100; podobnie por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 czerwca 2014 r., II KK 139/14; z dnia 7 listopada 2014 r., II KK 284/14, OSNKW 2015, z. 3, poz. 27; z dnia 9 stycznia 2015 r., IV KK 224/14; z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KK 216/17). W ocenie Sądu Najwyższego przyjęcie stanu prawnego obowiązującego w czasie popełnienia przestępstw, za które orzeczono kary mające zostać połączone klamrą kary łącznej w wyroku łącznym za punkt odniesienia dla badania względności ustawy na gruncie art. 4 § 1 k.k. nawiązuje do literalnego brzmienia art. 4 § 1 k.k. Taką metodę ustalania względności ustawy należy stosować nie tylko wówczas, gdy wszystkie przestępstwa wchodzące w skład realnego zbiegu zostały popełnione w czasie obowiązywania ustawy dawnej, będącej jednocześnie względniejszą dla sprawcy, ale również wówczas, gdy pozostające w zbiegu przestępstwa zostały popełnione zarówno w czasie obowiązywania ustawy dawnej, jak i ustawy nowej, obowiązującej w czasie orzekania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., II KK 84/12).

Wbrew twierdzeniom zawartym w kasacji zaprezentowany sposób stosowania reguły *lex mitior* nie został odniesiony w orzecznictwie jedynie do kwestii badania względności ustaw przy rozważaniu możliwości związania węzłem

kary łącznej w wyroku łącznym kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania oraz kar orzeczonych bez takiego zawieszenia. Sąd Najwyższy nie miał też wątpliwości, że w identyczny sposób należy badać względność ustawy w kontekście wprowadzenia do Kodeksu karnego art. 86 § 1a, który wszedł w życie dnia 8 czerwca 2010 r. i wprowadził możliwość orzeczenia kary łącznej 25, a nie maksymalnie 15 lat pozbawienia wolności, jeżeli suma orzeczonych kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a chociażby jedna z podlegających łączeniu kar wynosi nie mniej niż 10 lat (Dz. U. z 2009 r., nr 206, poz. 1589; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2020 r., II KK 175/19).

Także w najnowszym orzeczeniu, dotyczącym wykładni przepisów intertemporalnych dotyczących kary łącznej orzekanej wyrokiem łącznym, zawartych w tzw. ustawie covidowej, Sąd Najwyższy, powołując się na poglądy doktryny (zob. D. Kala, M. Klubińska, *Kara łączna i wyrok łączny*, Kraków 2017, s. 132 – 133) i dotychczasowe orzecznictwo, ponownie przypomniał, że prawidłowe stosowanie art. 4 § 1 k.k. w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego polega na rozważeniu "względności ustaw" przy porównaniu stanu normatywnego z daty orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego oraz stanu normatywnego z czasu popełnienia każdego z przestępstw wchodzących w skład zbiegu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., I KZP 2/21).

Mając na względzie powyższe, nie sposób stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w (...) rażąco naruszył prawo stosując art. 4 § 1 k.k. w sposób powszechnie przyjęty w praktyce orzeczniczej Sądu Najwyższego. Sąd ten prawidłowo wyjaśnił też, dlaczego uznał za względniejsze dla sprawcy przepisy art. 67 § 1 i art. 68 § 2 Kodeksu karnego z 1969 r. Co prawda uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego jest zwięzłe, jednak jednoznacznie wskazano w nim, dlaczego zastosowanie art. 4 § 1 k.k. doprowadziło ten Sąd do zmiany wyroku Sądu I instancji i orzeczenia kary łącznej 25 lat pozbawienia wolności. Sąd Apelacyjny wprost wskazał, że ze względu na dyrektywalną treść art. 4 § 1 k.k. był zobligowany do zastosowania ustawy względniejszej dla sprawcy, czyli obowiązującej w dacie popełnienia pierwszego chronologicznie zabójstwa. Sąd ten nie podzielił stanowiska Sądu I instancji, które zdaje się też wybrzmiewać z treści uzasadnienia kasacji, że „art. 4 § 1 k.k. nie jest regulacją bezwarunkową”. Jednocześnie podkreślił, że przyjęty przez

niego pogląd prawny znajduje pełne oparcie w dotychczasowym orzecznictwie, czego nie sposób podważyć w świetle zaprezentowanych w tym uzasadnieniu orzeczeń Sądu Najwyższego. W tych okolicznościach za oczywiście bezzasadny należało uznać także drugi zarzut kasacji, w którym wskazano na rażące naruszenie art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.

Sąd Najwyższy dostrzega kontekst tej sprawy, czyli to, że ze względu na zastosowanie ustawy względniejszej dla sprawcy i treść przepisów Kodeksu karnego z 1969 r., które nie pozwalały na orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności w razie wymierzenia za zbiegające się przestępstwa dwóch kar 25 lat pozbawienia wolności, Sąd Apelacyjny był w istocie pozbawiony możliwości rozważenia zasadności orzeczenia w tej sprawie kary dożywotniego pozbawienia wolności. W tym kontekście trzeba podkreślić, że to na ustawodawcy spoczywa obowiązek takiego ukształtowania ram prawnych orzekania kary łącznej w wyroku łącznym i reguł intertemporalnych towarzyszących zmianom prawa w tym zakresie, aby pozostawić sądom przestrzeń do sprawiedliwego wymierzania tej kary. Jak już zostało wskazane, ustawodawca ma dużą swobodę w kształtowaniu instytucji kary łącznej, która, jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny, nie jest przecież „instytucją konstytucyjną”. Natomiast nie jest zadaniem sądów ograniczanie zakresu zastosowania czy wręcz zaniechanie stosowania podstawowych zasad prawa karnego materialnego, do jakich z pewnością należy reguła *lex mitior*, w sytuacji, gdy w konkretnym przypadku mogłoby to prowadzić do rezultatów ocenionych jako bardziej sprawiedliwe. Tak właśnie postąpił Sąd I instancji uznając, że art. 4 § 1 k.k. nie może być „stosowany automatycznie i bezrefleksyjnie” bowiem prowadziłoby to do niesprawiedliwych rezultatów.

Sąd Najwyższy dostrzega także, że w tej sprawie dwie osoby złożyły wniosek, o którym mowa w art. 168a k.k.w., co, jak słusznie podkreślił Sąd I instancji (s. 31-32 uzasadnienia wyroku, k. 26 akt (...)), może świadczyć o tym, iż obawiają się wyjścia skazanego na wolność. Jednak, wbrew stanowisku Sądu I instancji, nie jest to argument na rzecz ograniczenia stosowania art. 4 § 1 k.k. w wypadku wymierzenia kary łącznej w wyroku łącznym. Ustawodawca stworzył odrębne ramy prawne reagowania na ewentualne zagrożenie dla pokrzywdzonych wynikające z opuszczenia zakładu karnego przez skazanego. Są one wskazane w

samym art. 168a k.k.w., a ponadto, w odniesieniu do tzw. „osób stwarzających zagrożenie”, przewidziano je w ustawie o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzając zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (ustawa z dnia 22 listopada 2013 r., t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1346).

Podsumowując, wobec oczywistej bezzasadności obu zarzutów kasacyjnych, kasację Prokuratora Generalnego należało oddalić jako oczywiście bezzasadną. O wydatkach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 638 k.p.k.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w sentencji postanowienia.